

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЖЕРТВАМ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В КРИЗОВИХ ЦЕНТРАХ

Свіязова Богдана

Проблема домашнього насильства залишається актуальною через її серйозні фізичні, емоційні та соціальні наслідки для постраждалих і кривдників. Ефективне вирішення цієї проблеми потребує комплексного підходу, що враховує особливі потреби жертв. Використання сучасних соціально-психологічних методів і технологій у роботі з постраждалими сприяє їхній реабілітації, зниженню негативного впливу травми та успішній соціальній адаптації. Саме тому дослідження й впровадження нових підходів у цьому напрямі є важливим завданням сучасної науки та практики [1–4].

Метою дослідження є обґрунтування ефективності психологічної допомоги жертвам домашнього насильства в кризових центрах.

В дослідженні брали участь жінки, які звернулися по допомогу до Київського міського центру соціально-психологічної допомоги. Вибір саме цієї категорії респонденток був зумовлений їх безпосереднім досвідом пережитого насильства, а також участю у програмах підтримки, що дало змогу отримати релевантні дані для аналізу ефективності наданих послуг та виявлення актуальних потреб. Діагностичний інструментарій представлено методиками: опитувальник для дослідження психотравмуючої події (автор: В. Г. Панок); методика «Шкала оцінки рівня ситуативної та особистісної тривожності» Ч. Спілбергера та Ю. Ханіна; соціологічна анкета (автор: В. Г. Панок); методика «Шкала оцінки впливу травматичної події»; тест А. Ассінгера.

Емпіричне дослідження було проведено в чотири етапи (табл. 1).

За проведеними методиками наступним етапом є аналіз отриманих результатів. Він передбачає систематизацію та узагальнення зібраних даних, виявлення основних тенденцій, рівня психоемоційного стану жінок, які пережили насильство, а також

оцінку ефективності застосованих методів психологічної допомоги. В більшості жінок, які пережили домашнє насильство, спостерігаються значні порушення сну, часто з нічними кошмарами, пов'язаними з травматичними подіями. Багато хто регулярно повертається подумки до пережитого, що свідчить про наявність посттравматичних переживань. Емоційний стан залишається нестабільним – жінки часто відчують тривожність, зниження настрою та внутрішнє напруження. Також поширеними є труднощі з концентрацією уваги, що ускладнює щоденне життя. Досить значна частина респонденток уникає місць, ситуацій або предметів, які нагадують їм про травму, як спосіб захиститися від повторного психоемоційного потрясіння.

Таблиця 1

Етап	Зміст
Підготовчий	Теоретичний аналіз насильства над жінками, його психологічних, соціальних та правових аспектів, а також сучасних підходів до надання допомоги.
	Допомога постраждалим, аналіз досвіду фахівців, формулювання мети, завдань, гіпотези та апробація дослідницьких методик.
Дослідницький	Емпіричне дослідження включає опитування жінок, які постраждали від насильства, застосування методик та збір первинних даних.
Аналітичний	Аналіз та систематизація отриманих результатів, інтерпретація даних для визначення ключових тенденцій, проблем і потреб жінок, які постраждали від насильства.
Підсумковий	Формулювання висновків, розробка практичних рекомендацій для вдосконалення допомоги постраждалим та створення тренінгу для підвищення їхньої психоемоційної стійкості.

Результати опитування 60 жінок, які постраждали від домашнього насильства, підтверджують високий рівень тривожності серед респонденток: 50% мають високий рівень тривожності, 33,3% – помірний, і лише 16,7% – низький. Емоційне насильство –

найпоширеніша форма насильства (61,7% часто зазнавали психологічного тиску). Фізичне насильство переживали 46,7% жінок, а сексуальне насильство – 20% часто, 25% – іноді. За «Шкалою оцінки впливу травматичної події», 30% жінок мають незначний рівень вторгнення, що вказує на здатність контролювати свої емоції. 40% мають підвищену збудженість – нервозність, проблеми зі сном та емоційне напруження. За тестом Ассінгера 25% мають високий рівень агресії, що виявляється у неврівноваженій поведінці. 41,7% – поміркований рівень агресії, здатність долати труднощі, але зі схильністю до жорсткості. 33,3% – надмірно миролюбні, що призводить до уникання конфліктів і недостатньої впевненості у собі.

Ці дані свідчать про необхідність комплексної психологічної підтримки, що враховує рівень емоційного стану постраждалих та сприяє їхній соціальній реабілітації. Результати дослідження підтверджують високий рівень тривожності серед жінок, які пережили домашнє насильство, що впливає на їхній психоемоційний стан та соціальну адаптацію. Емоційне насильство є найбільш поширеною формою знущання, а фізичне та сексуальне насильство, хоч і менш розповсюджені, залишають глибокі психологічні наслідки.

Таким чином, жінки, які пережили домашнє насильство, демонструють високий рівень стресу та тривожності, що вимагає комплексних методів реабілітації та підтримки. Підвищена збудженість і посттравматичні переживання підтверджують необхідність психологічної допомоги. Важливо розробляти програми, що сприяють стабілізації емоційного стану, підвищенню впевненості та соціальній адаптації постраждалих.

Список використаних джерел

1. Сукмановська, Л. Домашнє насильство: дослідження актуальної проблеми сьогодення. *Юридичний вісник* 4, 2014. С. 215-219.
2. Романовська Л., Василенко О. Соціально-психологічний стан жінок, які стали жертвами насильства в сім'ї. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. Вип. 1(46), 2020. С. 197–200.
3. Тунтуєва С. В. Соціально-педагогічна робота з особами, постраждалими від насильства сім'ї: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 2015. С. 172.
4. Психологія освітньо-професійної програми. *Волинський національний університет імені Лесі Українки, факультет психології, кафедра практичної психології та психодіагностики*. Луцьк, 2021. 11 с.